

Udvikling af fremtidens multifunktionelle landskaber:

FÆLLES FORANDRING

- DET FJERDE DEMOPROJEKT I COLLECTIVE IMPACT

TEKST /

METTE E. BRAMM

Biolog og projektleder, Naturafdelingen, Mariagerfjord Kommune

&

RASMUS FUGLSANG
FREDERIKSEN

Biolog og projektleder, Naturafdelingen, Mariagerfjord Kommune

I starten af 2019 blev det 4. demonstrationsprojekt under Realdania-initiativet, Collective Impact - fremtidens bæredygtige landskaber, igangsat ved Glenstrup Sø, syd for Hobro, i Mariagerfjord Kommune. Vi kaldte det Fælles Forandring - vejen til en bedre brug af det åbne land. Projektet blev igangsat som et komplekmentært projekt til EU-projektet LIFE Natureman. Tre år og en corona-krise senere, er projektet netop ved at afsluttes.

Formålet med projektet har været at vise, hvordan vi kan optimere anvendelsen af vores landskaber ved at tilbyde multifunktionel jordfordeling og inddrage borgerne

i en genforhandling af ejerskab og anvendelse af landskabet. Med optimering skal forstås en bedre udnyttelse, således at forholdene for natur, klima, landbrugets driftsøkonomi, rekreative muligheder, landdistriktsudvikling og vandmiljø forbedres. Det var før MUFJO-ordningen og helt nyt.

EN NY MÅDE AT ARBEJDE PÅ

Noget af det nye var, at man pegede på, at processen skulle ledes af en såkaldt facilitatorfunktion. Facilitatorfunktionen var et greb på at rumme den faglige og organisatoriske bredde, som er relevant i en proces, hvor ambitionen er at udvikle et landskab i en mere

multifunktionel retning. Facilitatorfunktionen blev sammensat på tværs af sektorer og aktører, af lokal landbrugsforening, Agri Nord, jordfordelingsplanlæggere fra Landbrugsstyrelsen og kapaciteter inden for natur, vandmiljø, klima osv. fra Mariagerfjord Kommune. Mariagerfjord Kommune var leder af projektet, men kunne ikke løfte opgaven med samme kvalitet uden det tværgående samarbejde i facilitatorfunktionen.

FORANDRINGSKRAFT I FÆLLES VIDEN

I forløbets første fase blev det tydeligt, at fælles viden om landskabets konkrete potentialer er et super godt afsæt for en samtale om, hvilken udvikling, der kan være vigtig og relevant at fokusere på. Accept af fælles viden har f.eks. åbnet op for muligheder, der kan medvirke til forbedring af vandmiljøet i Glenstrup Sø gennem reduktion af fosfortilledning. Den største betydning ligger dog nok i, at fælles viden om landskabets potentialer har åbnet alles øjne for den synergi.

LOKAL FORANKRING OG EJERSKAB

Det har haft afgørende betydning for processen ved Glenstrup Sø, at både de lokale og mange byrådspolitikere i Mariagerfjord Kommune kunne se, at denne tilgang til udvikling af fremtidens landskaber kan noget helt særligt. Her er

Foto: Mariagerfjord Kommune

Et eksempel på et konkret initiativ, der er kommet ud af projektet ved Glenstrup Sø, findes ved landsbyen Glenstrup. Her har lokale formuleret ønsker om bedre rekreativ adgang til natur og landskab, udtag af agerjord ved salg eller for bytte med bedre dyrkningsjord, fælles græsning af naturarealer i stor fælled og mindre belastning af søen med fosfor.

ingen hemmelige dagsordner eller pseudo-inddragelse. Her er der imod respekt, gennemsigtighed, involvering og plads til både det individuelle og det fællesskabsorienterede. Projektet har sat et aftryk i kommunens måde at tænke landskabets udvikling og samskabelse på, som vil blive i årene fremover.

LOKAL UDVIKLINGSPLAN OG ET MULIGHEDSKATALOG

Den intense dialog med de lokale om udvikling af fremtidens landskab blev opsummeret i en lokal udviklingsplan. Planen indeholder et mulighedskatalog med 36 meget forskellige ønsker og initiativer. Præmissen for, at noget kunne være med i kataloget, har været, at der skulle være en lodsejeraccept; der skulle være en eller flere borgere, som vil tage medansvar; og det skulle være lovligt. Mulighedskataloget har været grundlaget for facilitatorfunktionens arbejde med at skabe konkrete forandringer i landskabet sammen med borgerne.

KONKRET EKSEMPEL PÅ MULTIFUNKTIONEL JORDFORDELING

Et eksempel på et konkret initiativ, der er kommet ud af projektet ved Glenstrup Sø, findes ved landsbyen Glenstrup. Her har lokale formuleret ønsker om bedre rekreativ adgang til natur og landskab, udtag af agerjord ved salg eller for bytte med bedre dyrkningsjord, fælles græsning af naturarealer i stor fælled og mindre belastning af søen med fosfor.

De lokale ønsker blev formuleret i den indledende fase og medtaget i den lokale udviklingsplan. Fageksperter i kommune og landbrug kvalificerede ideerne yderligere, inden de konkrete projektforslag blev gen-præsenteret for lodsejere og andre involverede. Intentionen har været at få mest mulig samfundsmæssig værdi af lokalt formulerede ønsker, samt sikre at de enkelte elementer danner synergi med hinanden.

Processen har virket, og der vil blive realiseret forandringer i landskabet gennem nye ejerskaber og nye anvendelser, til gavn for natur, klima, landbrug, rekreative interesser og landdistriktsudvikling. Et stærkt samarbejde i facilitatorfunktionen har været afgørende for en god formidling, for at skabe

VIGTIGSTE ERFARINGER I PROJEKTET

1. Lokal udvikling, attraktiv bosætning og et rentabelt landbrugserhverv er en forudsætning for at udvikle langtidsholdbare og omkostningseffektive løsninger for natur, klima og miljø.
2. Facilitatorfunktionen er afgørende for at skabe troværdige processer og helhedsorienterede løsninger. Holdet skal sættes fra start og rumme faglig og organisatorisk bredde.
3. Lokal involvering og ejerskab er afgørende for at starte og fastholde forandringsprocesser.
4. Fælles viden om lokalområdets og landskabets multifunktionelle potentialer åbner for nye muligheder i forhold til traditionel sektortilgang.

Foto: Mariagerfjord Kommune

Både ved Glenstrup Sø.

tryghed og for at rådgive lodsejerne frem mod mål.

Men det har vist sig at være en stor udfordring at få de velkendte sektorbaserede støtteordninger til at spille sammen og realisere de multifunktionelle potentialer. Der er således et stort behov for en helhedsorienteret reform af den måde, hvorpå støtteordninger tæn-

kes og konstrueres, så synergi og multifunktionelle mål kan realiseres i langt højere grad og med større fleksibilitet. I forhold til finansiering har det også vist sig, at der er et stort potentiale for at tænke i nye baner for så vidt angår ejerskabsformer, og hvordan private midler kan bringes i spil og bidrage til lokal værdiskabelse i landskabet ■

Foto: Mariagerfjord Kommune

Glenstrup Sø.